

B. T R A V E N

LA MORTULA ŜIPO

HISTORIO DE USONA MARISTO

ENHAVO

Pri la traduko

Unua libro

Dua libro

Tria libro

Rimarkoj

Enkonduko I

Enkonduko II

Glosaro

Marista Terminaro

PRI LA TRADUKO

tradukis	Dorothea & Hans-Georg Kaiser laŭ la unua eldono el la jaro 1926: Das Totenschiff, librogildo Gutenberg, Berlino
kontrolis	Gary Mickle Lode Van de Velde
aranĝis	Hans-Georg Kaiser Frank Vohla
Finrevizio	je la 24-a de julio en la jaro 2022

ISBN: 978-3-75623-6503

UNUA LIBRO

Song of an american sailor

Now stop that crying, honey dear,
the Jackson Square remains still here
in sunny New Orleans,
in lovely Louisiana.

She thinks me buried in the sea,
no longer does she wait for me
in sunny New Orleans
in lovely Louisiana.

The death-ship is it I am in,
all I have lost, nothing to win
so far of sunny New Orleans,
so far off lovely Louisiana.

Kanto de usona maristo

Nun jam ne ploru, karulin',
ĉe l' Jackson plac' atendu min,
en suna Nova Orlean',
en rava Luiziano.

Ŝi pensas min sur grund'MT de mar',
ne plu atendas en la ar',
en suna Nova Orlean',
en rava Luiziano.

Mi mortis ne ĉe iu rif',
veturas sur mortula ŝip'.
Ve, for de l' suna Nova Orlean'.
Ve, for de l' rava Luiziano.

01

Ni ĵus transmaren transportis plenan kotonkargon de Nova Orleano al Antverpeno, sur la *S. S. Tuscaloosa*¹.

Ĝi estis bona ŝipo. Mil diabloj, estas vere. *First rate steamer, made in USA*². La hejmlanda haveno: Nov-Orleano. Ho, sunplena ridanta Nov-Orleano, tiel malsimila al la sobraj urboj de la glaciigintaj puritanoj kaj sklerozaj kotonkomercistoj el la nordo! Kaj kiaj belegaj kajutoj^{MT} por la maristaro. Finfine ŝipkonstruisto, kiu havis la revolucionan ideon, ke la maristaro ankaŭ estas homoj, kaj ne nur manoj³. Ĉio estis pura kaj afabla. Banejoj kaj multe da pura tolaĵo, kaj ĉio moskitorezista. La manĝo bone gustis kaj

abundis. Kaj ĉiufoje oni disdonis purajn telerojn, lavitajn tranĉilojn, forkojn kaj kulerojn. Tie estis negroknaboj, kiuj devis fari nenion alian krom teni puraj la kajutojn, por ke la maristoj restu sanaj kaj en bona humoro. Lastfine la kompanio eltrovis, ke maristaro bonhumora pli enspezigas ol ĉifonula.

Dua Oficiro, mi...ĉu? Ne, sinjoro. Mi ne estis la Dua Oficiro en tiu ladokesto^{MT}. Mi estis simpla ferdeklaboristo^{MT}, tute simpla laboristo. Pripensu, sinjoro, maristoj ja preskaŭ ne plu ekzistas, kaj ankaŭ ne estas postulataj plu. Tia moderna kargoŝipo verdire ne plu estas ŝipo. Ĝi estas flosanta maŝino. Nu, ke maŝino bezonas maristojn por la servado, vi certe mem ne supozus, eĉ se vi sciis nenion plian pri ŝipoj. Laboristojn tia maŝino bezonas, kaj inĝenierojn. Ankaŭ la ŝipestro, la kapitano^{MT}, nuntempe estas nur inĝeniero. Kaj eĉ la A.B.⁴ staranta apud la rudro^{MT}, kiun oni certe povis rigardi dum la plej longa tempo maristo, nuntempe estas nur maŝinisto, kaj ne pli. Li havas nur la taskon funkciigi la levilojn, kiuj komunikas la turndirekton al la rudromaŝino. La romantiko de la maraj rakontoj jam delonge pasis. Mi opinias eĉ, ke tia romantiko ekzistis neniam. Nek sur la velŝipoj nek sur la maro. Tiu romantiko ekzistis ĉiam nur en la fantazio de la aŭtoroj de tiuj maraj rakontoj. Tiuj mensogaj rakontoj forlogis sufiĉe multajn bravajn knabojn al vivo kaj medio, en kiu ili devis pereji korpe kaj anime, ĉar ili kunportis nenion pli ol sian infanan kredon pri la honesto kaj veramo de tiuj rakontistoj. Eblas, ke romantiko iam ekzistis por kapitanoj kaj rudristoj - por la ŝipanaroj neniam. La romantiko de la ŝipanaroj ĉiam estis nur: kruele streĉa laboro kaj besteca traktado. Kapitanoj kaj rudristoj aperas en operoj, romanoj kaj baladoj. La gloran kanton pri la herooj, kiuj faris la laboron, oni kantis neniam. Tiu glora kanto estus ja tro brutala por entuziasmigi tiujn, kiuj volis, ke oni kantu ĝin. Jes, sinjoro.

Ĝustadire mi ne estis pli ol simpla ferdeklaboristo, nur tio. Mi devis fari ĉiun necesan laboron. Por diri la tutan veron, mi estis nur farbisto. La maŝino iras per si mem. Kaj ĉar necesas doni al la laboristoj okupon kaj alia laboro estas nur en esceptaj okazoj, kiam kargoholdoj^{MT} estas purigendaj aŭ io estas riparenda, oni ĉiam farbas ion. De matene ĝis vespere, kaj tio neniam ĉesas. Ĉiam estas io, kio bezonas farbon. Iun tagon oni konsterniĝas tute serioze pri tiu eterne daŭranta farbado, kaj oni tute sobre konvinkiĝas, ke ĉiuj ceteraj homoj, kiuj ne marveturas, nenion alian faras ol produkti farbojn. Tiam oni sentas profundan dankemon al tiuj homoj. Se ili iam rifuzus plu fari farbojn, la ferdeklaboristo ne scius, kion fari, kaj la Unua Oficiro, sub kies komando troviĝas la ferdeklaboristoj, baldaŭ malesperiĝus, ĉar li ne scius, kion ordoni al la ferdekuloj. Ili ja ne povas ricevi la monon por nenio. Ne, sinjoro.

La salajro ne estis troigita. Tion mi ne povus aserti. Sed, se mi elspezus dum dudek kvin jaroj neniun cendon, se mi zorgeme ŝparus unu monatosalajron post la alia kaj neniam estus sen laboro, tiukaze mi - post la paso de tiuj dudek kvin jaroj da nelacigebla laboro kaj ŝparado - ja ne jam povus pensiiĝi, sed post pliaj dudek kvin jaroj da laboro kaj ŝparado mi povus alkalkuli min kun certa fiero al la suba tavolo de la meza klaso. Al tiu tavolo, kiu rajtas diri: „Dank’ al Dio mi ŝparis rezervan groŝon por pluvaj tagoj.“ Kaj ĉar tiu popoltavolo estas ĝuste la laŭdata tavolo, kiu konservas la ŝtaton en ties fundamentoj, tiam oni povus diri pri mi, ke mi fariĝis valorplena membro de la homa socio. Por atingi tiun celon, kvindekjara laboro kaj ŝparado ne estas troigitaj. La transmondon oni tiel certigas al si kaj la ĉi tiun al aliaj.

Mi tute ne emis rigardi la urbon. Mi tute ne ŝatas Antverpenon. Tie vagas tiom da fiaj maristoj kaj similaj fatrasuloj. Jes, sinjoro.

Sed la aferoj en la vivo ne ruliĝas tiel glate. Ili nur malofte konsideras, ĉu oni ŝatas aŭ ne ŝatas ion. Ne estas la rokoj, kiuj regas la iradon kaj karakteron de la mondo, sed la etaj ŝtonoj kaj sableroj.

Ni ne ricevis kargon, kaj oni ordonis, ke ni veturu hejmen kun balasto^{MT}. La tuta maristaro iris en la urbon, en la lasta vespero antaŭ la hejmveturo. Mi estis tute sola sur la antaŭferdeko. Tro mi legis kaj tro mi dormis kaj mi ne sciis, kion entrepreni. Jam tagmeze ni ĉesis labori, ĉar jam tiam la vaĉoj estis disdonataj por la veturo. Ĝuste tial ĉiuj iris en la urbon, por ankoraŭ iom tralavi la gorĝon, kion ni hejme ne povus fari pro la benata prohibicio^G.

Jen mi kuris al la balustrado^{MT} por kraĉi sur la akvon, jen mi rekuris al la kajutoj. Pro la ĉiama observado de la vakaj kajutoj kaj pro la ĉiama gapado al la enuaj havenaj instalaĵoj, deponejoj, staploj^{MT} kaj al la tristaj kontorĉeloj kun ties obskuraj fenestroj, tra kiuj videblis nenio alia krom leteraj kolektoj kaj montoj da plenskribitaj negocaj paperoj kaj frajtleteroj^{MT}, mi baldaŭ sentis min mizerega. Ĝi estis tiel neeldireble trista. La vespero proksimiĝis kaj videblis apenaŭ iu homo en tiu parto de la haveno.

Venkis min tute stulta sopiro pri la sento de firma tero sub miaj piedoj, sopiro al strato kaj homoj, kiuj promenas babilante sur strato. Jen la afero: Mi volis vidi straton, ĝuste straton, nenion alian. Straton, kiun ne ĉirkaŭas akvo, straton, kiu ne ŝanceliĝas, kiu tute firmas. Mi volis fari donaceton al miaj okuloj, volis graci ilin per la okazo rigardi straton.

„Pro tio vi devus esti veninta jam pli frue“, diris la oficiro, „mi nun ne donos monon.“

„Sed mi nepre bezonas dudek dolarojn antaŭpage.“

„Kvin vi povas havi, sed ne unu cendon pli.“

„Per kvin mi tute ne povas entrepreni ion. Mi devas havi dudek, aliokaze mi morgaŭ malsanus. Kiu tiukaze farbu la kuirejon? Ĉu vi eble scias tion? Mi devas havi dudek.“

„Dek. Sed tio estas nun mia lasta vorto. Dek aŭ neniom entute. Mi ĉiukaze ne havas la devon doni al vi eĉ nur kvincendon.“

„Bone, donu dek. Tio estas ja fia avaro, praktikata kontraŭ mi, sed ni ja ĉion devas toleri, al tio oni nun jam kutimiĝis.“

„Subskribu la kvitancon. Ni transskribos ĝin morgaŭ sur la listojn. Tion mi nun ne emas fari.“

Tiel mi nun ekhavis la dek. Mi entute volis nur dek. Sed, se mi estus dirinta dek, li estus doninta sub neniuj cirkonstanco pli ol kvin, kaj pli ol dek mi ne bezonis, ĉar mi ne volis pli elspezi; ĉar tio, kio jam enpoŝas, ne revenos hejmen, se oni estas irinta en la urbon.

„Ne ebriiĝu, la loko estas malica“, diris la oficiro, kiam li prenis la kvitancon al si.

Tio estis impertinenta ofendo. La ŝipestro, la oficiroj kaj la inĝenieroj dufoje ĉiutage ebriiĝis en la tuta tempo, kiam ni ankrumis en ĉi tiu haveno, sed al mi oni predikas, ke mi ne ebriigu min. Mi eĉ ne pensis fari tion. Ja kial? Estas tiel stulte kaj neprudente.

„Ne“, mi respondis, mi neniam akceptas eĉ guton de tiu veneno. Mi scias, kiom mi ŝuldas al mia ŝtato, eĉ en fremda lando. Jes, sinjoro, mi estas abstinulo, seka kiel osto. Tion vi povas fidi, tia mi estas. Mi kredas pri la sankta prohibicio.“

Tuj mi foriĝis kaj eksteris de la kesto.

02

Estis longa bela somera krepusko. Mi trotis kontenta pri la mondo tra la stratoj kaj ne povis imagi, ke iu estas en la mondo, al kiu tiu mondo ne plaĉas. Mi rigardis la montrofenestrojn kaj mi rigardis la homojn, kiujn mi renkontis. Lindaj knabinoj, ĉe la diablo, estas vere! Kelkaj kompreneble tute ne atentis min, sed ĝuste tiuj, kiuj min alridis, estis la plej ĉarmaj. Kaj kiel afable ili povis ridi! Tiam mi venis al domo, kies fasado estis pompe orumita. Tiel gaje ili aspektis, la tuta domo kaj la orumaĵo. La pordoj estis vaste malfermitaj kaj diris: „Bonvolu enveni, amiko, nur por iom da tempo, sidiĝu, konduku kiel hejme kaj forgesu viajn zorgojn.“

Mi tute ne havis zorgojn, sed estis tamen gajige, ke iu petis min forgesi la zorgojn. Estis tiel afable. Kaj interne de la domo jam troviĝis amaso de homoj, kaj ĉiuj estis tre gajaj, forgesis la zorgojn, kantis kaj ridis, kaj sonadis tie tia plezuriga muziko. Nur por rigardi, ĉu la domo ankaŭ interne havas orumaĵon tiel, kiel ekstere, mi eniris kaj sidiĝis sur seĝo. Tuj venis knabo al mi, alridis min kaj metis botelon kaj glason rekte antaŭ mian nazon. Evidente oni vidis ĝin sur mia vizaĝo, ĉar li parolis al mi tuj angle: „Bonvolu priservi vin, *mon ami!*, kaj plezurigu vin kiel ĉiuj aliaj.“

Nur gajaj vizaĝoj en la rondo, post semajnoj kun nenio alia antaŭ la okuloj krom akvo kaj fetoranta farbo. Do mi plezuriĝis, kaj ekde tiu momento mi ne povas rememori ion konkretan. Mi ne riproĉas la afablan knabon, sed certe la prohibicion, kiu faris nin tiel malfortaj kontraŭ tentoj. Leĝoj ĉiam febligas, ĉar apartenas al la homa naturo transpaŝi leĝojn, kiujn faris aliaj.

La tutan tempon tre kurioza nebulo estis ĉirkaŭ mi, kaj malfrue en la nokto mi trovis min en la ĉambro de linda

ridanta knabino. Finfine mi diris al ŝi: „*Well, Mademoiselly²*, kioman horon ni nun havas?“

„Ho“, ŝi diris kun sia afabla rido, „bela knabo - „Jes, ĝentlemanoj, tion la *Mademoiselly* diris al mi - „bela knabo, ho, bela knabo“, ŝi diris, ne estu plezurfuŝulo, estu kavaliro, ne lasu sola delikatan junan damon je noktomezo. Jen eble proksimas rompŝtelistoj, kaj mi tiel terure timemas, la rompŝtelistoj eble povus eĉ murdi min.“

Nu, mi ja konas la devon de ruĝsanga usona knabo en tiaj cirkonstancoj, se li estas petata protekti senhelpan malfortan damon. Ekde mia unua enspiro oni predikis al mi: Kondu tu ĝentile en la ĉeesto de damoj, kaj se damo petas pri io, jen vi devas hasti kaj fari, eĉ se kostus vian vivon.

Nu, tre frue matene mi kuregis al la haveno. Sed tie la *Tuscaloosa* ne videblis. La loko, kie ĝi ankrumis, vakis. Ĝi iris hejmen al la suna Nova Orleano, iris hejmen sen kunpreni min.

Mi vidis infanojn, kiuj devojiĝis kaj pro iu kaŭzo apartiĝis de la patrino; mi vidis homojn, kies dometo forbrulis aŭ fordrivis^{MT} en inundo, kaj mi vidis bestojn, kies kunulo estis forpafita aŭ forkaptita. Ĉio ĉi estis tre malĝoja. Sed la plej malĝoja el ĉiuj aferoj estas maristo en fremda lando, kies ŝipo ĵus forveturis sen kunpreni lin. La maristo, kiu restas. La maristo, kiu postrestas.

Ne la fremda lando premas lian animon kaj incitas lin larmi kiel infaneto. Li kutimas fremdajn landojn. Ofte li libervole postrestis kaj ofte li finis la kontrakton kaj maldungiĝis pro iu kaŭzo. En tiaj okazoj li ne sentis malĝojon aŭ animpremon. Sed, se la ŝipo, kiu estas lia hejmo, forveturas sen kunpreni lin, aldoniĝas al la sento de senpatrieco la mortiga sento pri superflueco. La ŝipo ne atendis pro li, ĝi povas aranĝiĝi sen

li, ĝi ne bezonas lin. Malnova najlo ie elfalinta kaj postrestanta povas fariĝi fatalaĵo por la ŝipo; la maristo, kiu ankoraŭ hieraŭ taksis sin tiom grava por la prospero kaj la veturado de la ŝipo, nun malpli valoras ol tiu malnova najlo. La najlon oni ne povus rezigni, la mankon de la maristo, kiu postrestis, oni ne sentas. La kompanio ŝparas lian salajron. Maristo sen ŝipo, maristo, kiu ne apartenas al ŝipo, malpli valoras ol polvo sur strato. Li apartenas al nenie, neniu volas havi kontakton kun li. Se li nun ie saltus en la maron kaj dronus kiel kato, neniu rimarkus lian mankon, neniu serĉus lin. „Nekonato, evidente maristo“, jen ĉio, kion oni dirus pri li.

Kiel karese, mi pensis, kaj mi tuj donis al tiu ondo de ektimo rapidan kaj solidan baton sur la kreston^G, tiel ke ĝi fuĝis. Faru la plej bonan el la malbono kaj la malbono tuj malaperos.

Dio mia, Satano prenu tiun malnovan najlokeston, estas aliaj ŝipoj en la mondo, la oceanoj ja estas tiom grandaj kaj tiom vastaj. Venos alia, venos pli bona. Kiom da ŝipoj estas en la mondo? Certe duono de miliono. El ili iu certe iam bezonos ferdeklaboriston. Kaj Antverpeno estas granda haveno, ĉi tien tiu duono de miliono da ŝipoj sendube iam venos, iel kaj iufoje certe. Oni devas havi nur paciencon. Mi ja ne povas atendi, ke jam tie ankrumas tia “bankuvo” sur la akvo, kaj ke krias la kapitano en mortotimo: „Sinjoro ferdeklaboristo, venu tuj supren al mi, mi bezonas ferdeklaboriston, ne iru al la najbaro, mi petas vin surgenu.“

Tiel multe min efektive ne turmentis la malfidela *Tuscaloosa*. Kiu pensus tion pri tiu belulino? Sed tiaj ili ĉiuj estas, ĉiuj, ĉiuj. Kaj ĝi havis tiajn purajn kajutojn kaj tian bonan manĝaĵon. Ĝuste nun ili matenmanĝas, tiuj malbenitaj kanajloj. Mian porcion de ovoj kaj ŝinko ili manĝas aldone. Se almenaŭ ne ricevus Slim ĝin, ĉar al tiu hundofilo, nomata

Bob, mi ne emas cedi la plezuron. Sed li certe estos la unua, kiu trafosos mian havaĵon kaj elserĉos la plej bonan el ĉio por si mem antaŭ ol oni forŝlosas la tuton. Tiuj banditoj tute ne forŝlosas la aĵojn, ili glate dividos ilin inter si kaj diros, ke mi havis nenion, tiuj banditoj kaj friponoj. Ankaŭ al Slim oni ne povas fidi, li jam antaŭe ĉiufoje ŝtelis mian tualetsapon, ĉar li ne volis lavi sin per ordinara sapo, tiu danda^G Broadway³-stalono. Jes, sinjoro, tion tiu Slim faras; vi ne supozus tion, se vi vidus lin.

Vere ne, tiom mi ne maltrankviliĝis pro la eskapinta kesto. Sed, kio serioze ĉagrenis min, estis, ke mi ne havis eĉ unu favan cendon en mia poŝo. Tiu linda knabino rakontis al mi en la nokto, ke ŝia korege amata patrino tre malsanas, kaj ke ŝi ne havas monon por aĉeti medikamentojn kaj fortikigan manĝaĵon. Mi ne volis respondeci la morton de la patrino⁴, kaj tial mi donis al la ĉarma knabino la tutan monon, kiun mi havis. Mi ricevis riĉan pagon en la formo de mil feliĉaj dankesprimoj de la knabino. Ĉu io estas en la mondo, kio pli feliĉigas ol la mil dankesprimoj de ĉarma knabino, kies amatan patrinon oni ĵus savis de la morto? Ne, sinjoro.

03

Mi sidiĝis sur grandan transportkeston, kiu tie troviĝis kaj imagis la *Tuscaloosa* sur la vojo trans la maron. Mi esperis kaj deziris, ke ĝi brue surveturu rokon kaj pro tio devu reveni aŭ almenaŭ elŝipiĝi per boatoj^{MT} kaj resendi la maristaron. Sed ĝi ĉirkaŭveturis elegante la rifojn, ĉar mi ne vidis ĝin reveni. Ĉiukaze mi elkore deziris al ĝi ĉiujn katastrofojn kaj pereojn, kiuj entute povas trafi ŝipon. Sed tio, kion mi plej klare revis, estis, ke ĝi falu en la manojn de marrabistoj, kiuj elrabu de supre ĝis sube la ŝipon kaj forprenu de la bestaĉo

Bob mian tutan havaĵon, kiun li certe jam alproprigis al si, kaj ke ili tiel forte batu sur lian rikanan grimacilon, ke lia rikanado kaj mokemo forlasu lin por la tuta cetera vivo.

Ĝuste kiam mi komencis iom endormiĝi kaj sonĝi pri tiu belulino, iu frapis min sur ŝultron kaj vekis min. Li tuj komencis tiel fulmrapide paroli al mi, ke mi ekhavis kapturnojn.

Mi furioziĝis kaj diris kolere „Ĉe l' ratoj, lasu min en paco, mi ne ŝatas vian babilaĉon. Krome, mi ne komprenas eĉ vorton el via parolaĉo. Foriru al Satano.“

„Vi estas anglo, ĉu ne?“ li nun demandis angle.

„*No, Yank.*¹“

„Ha, do usonano.“

„Jes, kaj nun lasu min en paco kaj ekiru vian vojon. Mi tute ne volas interparoli kun vi.“

„Sed mi kun vi, mi estas policisto.“

„Fortuno vin gardas, kara amiko, bona posteno“, mi respondis.

„Kio do? Ĉu vi sidas en la kaĉo, aŭ ĉu vi havas aliajn zorgojn? Maristo, ĉu?“ li demandis plu.

„*Yes, old man*². Ĉu vi eble havas postenon por mi?“

„De kiu ŝipo?“

„*Tuscaloosa* el Nov-Orleano.“

„Ĝi eliris je la tria matene.“

„Mi ne bezonas vin, por ke vi rakontu tion al mi. Ĉu vi ne konas pli bonan ŝercon? Tiu estas jam malnova kaj fetoras.“

„Kie vi havas viajn paperojn?“

„Kiujn paperojn?“

„Vian maristan dokumenton.“

Aj ĉokolada kremo kun poma saŭco! Mia marista dokumento, ĉu? Tiu estis en mia jako kaj la jako estis en mia vestsako, kaj mia vestsako mole kuŝis sub mia dormobreto en la *Tuscaloosa*, kaj la *Tuscaloosa* estas..., jes ja, kie ĝi nun estas? Se mi nur scius, kian matenmanĝon ili ricevis hodiaŭ! La negro certe denove bruligis la lardon, nu, mi foje diros mian opinion al li, kiam mi farbos la kuirejon.

„Nu, via marista dokumento. Vi ja komprenas, pri kio temas, ĉu?“

„Mian maristan dokumenton. Se vi celas tiun, do mian maristodokumenton. Jen mi efektive devas konfesi la veron al vi. Mi ne havas maristodokumenton.“

„Neniun maristdokumenton, ĉu?“ Tion oni devus aŭskulti, per kia perpleksa tono li diris tion. Proksimume kvazaŭ li volus diri: „Ki...o? Vi ne akceptas, ke ekzistas mara akvo?“

Estis tute neimageble por li, ke mi ne havas maristodokumenton, kaj li demandis pri tio trian fojon. Sed dum li demandis tion ĉi-foje, evidente tute maŝinece, li jam supervenkis sian miron kaj aldonis: „Neniujn aliajn paperojn, ĉu? Pasporton aŭ identigilon aŭ ion similan?“

„Ne.“ Mi diligente traserĉis miajn poŝojn, kvankam mi tre bone sciis, ke mi ne havas eĉ vakan leterkoverton kun mia nomo ĉe mi.

„Kuniru!“ respondis la viro.

„Kien kuniri?“ mi demandis, ĉar mi tamen volis scii, kion la viro celas, kaj sur kiun ŝipon li volas fortreni min. Sur rumboaton mi ne reiros, tion mi jam nun povas deklari^{MT} al li. Tien eĉ dek ĉevaloj ne plu tiros min.

„Kien? Tion vi tuj vidos.“ Ke la viro eksterordinare afablas, mi ne povas aserti, sed la dungomastroj nur tiukaze afablas kiel mielo, se ili efektive ne povas trovi iun por bankuvo. La ŝipo, al kiu li volis konduki min, ŝajne estis sufiĉe brava ,boateto. Mi ne pensis, ke mi tiel rapide iros sur alian bankuvon. Fortunon oni bezonas, kaj ja ne ĉiufoje tuj malesperi.

Finfine ni albordiĝis.^{MT} Kie? Vi bone divenis, sinjoro, en policejo. Jen oni tuj ĝisfunde ekzamenis min. Post kiam ili jam traserĉis min multfoje kaj neniu kunkudro plu estis sekreto por ili, la viro tute seke demandis min: „Ĉu neniuj armiloj? Ĉu neniuj iloj?“

Nu, en tiu momento mi vere volonte tuj pafus pugnon al li. Kvazaŭ mi povus kaŝi maŝinpafilon en la supra duono de la nazotruo kaj levstangon sub palpebro! Sed tiaj estas tiuj homoj. Se ili ne trovas ion, ili asertas, ke oni kaŝis ĝin; ke oni ne posedas tion, kion ili serĉas, ili ne povas kompreni kaj neniam lernos kompreni. Tiutempe mi ankoraŭ ne sciis tion.

Poste mi devis stariĝi antaŭ pupitro^G, malantaŭ kiu sidis viro, kiu fikse rigardis min, kvazaŭ mi ŝtelis lian palton. Li malfermis dikan libron kun multaj fotoj. La viro, kiu akompanis min ĉi tien, ludis la interpretiston, ĉar aliokaze ni ne estus povinta interkompreniĝi. Kiam ili bezonis niajn knabojn en la milito, ili komprenis nin; nun tio delonge pasis, kaj tial ili ne plu devas kompreni ion.

La altranga pastro, tiel li ja aspektis malantaŭ sia pupitro, ĉiufoje rigardis la fotojn kaj poste min, aŭ pli precize, mian vizaĝon. Tion li faris pli ol centoble kaj liaj kolaj muskoloj ne laciĝis, tiom li kutimiĝis pri tiu laboro. Li havis multe da tempo, kaj li disponis pri ĝi tute senĝenite. Ja la aliaj devas pagi tion. Do, kial rapidi?

Finfine li balancis la kapon kaj klake fermis la libron. Evidente li ne trovis mian foton. Cetere, mi ne povas rememori, ke mi iam lasis foti min en Antverpeno³. Fine mi iĝis hundece laca pro tiu enua afero kaj diris: „Nun mi ja malsatas. Mi ankoraŭ ne matenmanĝis hodiaŭ.“

„Konsentite“, diris la interpretisto kaj kondukis min en malvastan ĉambron. Multe da mebloj ne enestis, kaj tiuj, kiuj enestis, ne estis faritaj en artmetiejo.

Sed kio estas tio ĉe la fenestro? Strange, ĉi tiu ĉambro ŝajnas servi kutime por konservi la belgan ŝtattrezoron. La ŝtata trezoro kuŝas tie sekura, ĉar de ekstere certe neniu povos enveni, tra la fenestro certe neniam, ne, sinjoro.

Mi volus scii, ĉu vere la homoj ĉi tie nomas tion matenmanĝo. Kafo kun pano kaj margarino. Ili ankoraŭ ne venkis la sekvojn de la milito. Aŭ ĉu male la milito estis farita nur por havigi pli grandajn matenmanĝojn? Tiukaze ili certe ne gajnis ĝin, kion ajn la ĵurnaloj skribas pri tio, ĉar ili certe jam antaŭ la milito nomis tiujn kelkajn panerojn matenmanĝo, kiu ja prezentas la minimumon de kvalito kaj kvanto, kiun oni ĝuste ankoraŭ kaj nur tial rajtas nomi plu matenmanĝo, ĉar oni ricevas la manĝeton matene.

Ĉirkaŭ tagmezo oni denove kondukis min al la altranga pastro.

„Ĉu vi deziras iri al Francio?“ Pri tio oni demandis ĝuste min.

„Ne, mi ne ŝatas Francion. La francoj ĉiam devas okupi ion kaj ne povas okupiĝi pri io. En Eŭropo ili ĉiam devas okupi ion kaj en Afriko ĉiam okupe lupi. Kaj tia okupiteco nevozigas min, ili eble povus bezoni tre rapide soldatojn, kaj min, ĉar mi ne havas maristodokumenton, erare trakti kiel aliulon, kiel iun el siaj okupuloj. Ne, al Francio mi iros neniukaze.“

„Kiel vi pensas pri Germanio?“

Kiom multe tiuj homoj volas scii pri mi!

„Al Germanio mi same ne ŝatas iri.“

„Kial? Germanio estas ja rava lando, kaj tie vi facile retrovus ŝipon.“

„Ne, mi ne ŝatas la germanojn. Se oni prezentos la kalkulojn al ili, jen estos ili minacataj de l' okupolupo, kaj se ili ne povos pagi la kalkulojn, jen ili fariĝos la okupitoj. Kaj ĉar mi ne havas maristodokumenton, ankaŭ tie oni erare povus preni min aliulo, kaj mi devus kunpagi. Tiom da mono mi ja neniam povus perlabori kiel ferdeklaboristo. Tiel mi neniam povus suprengrimpi en la plej suban tavolon de la meza klaso kaj fariĝi valora membro de la homa socio.“

„Kial vi tiel multe babilas pri ĉio? Diru koncize, ĉu vi volas iri tien, ĉu ne?“

Ĉu ili komprenas, kion mi diras, mi ne scias. Sed ŝajnas, ke ili havas multe da tempo kaj ĝojas, ke okazas interparolado.

„Do, traktite kaj paktite, vi iros al Nederlando“, diris la altranga pastro kaj la interpretisto rediris al mi.

„Sed mi ne ŝatas la nederlandanojn“, mi respondis, kaj tuj mi volis diri pro kio, kiam oni diras al mi: „Ĉu vi ŝatas aŭ ne

Ŝatas la nederlandanojn, tio tute ne estas afero nia. Diskutu tion kun la nederlandanoj. Francio estus la plej bona rifuĝejo por vi. Sed tien vi ne volas iri. Al Germanio vi same ne volas iri, tio ne estas sufiĉe bona por vi, kaj nun vi simple iros al Nederlando. Jen fino kaj punkto. Alian landlimon ni ne havas. Pro vi ni ankaŭ ne povas serĉi alian najbaron, kiu eble povus akiri vian estimon, kaj en la akvon ni ankoraŭ ne volas ĵeti vin. Jen la sola limo, kiu restos al ni kiel lasta. Iru do al Nederlando kaj nun punkton. Ĝoju, ke vi tiel facile eliĝas de la afero.“

„Sed sinjoroj miaj, vi eraras, mi tute ne volas iri al Nederlando. La nederlandanoj okupas - “

„Silentu. La demando estas decidita. Kiom da mono vi havas?“

„Vi ja traserĉis ĉiujn miajn poŝojn kaj vestajn kunkudrojn. Kiom da mono vi do trovis?“ Kiel ne koleriĝi en tia momento? Ili traserĉas dum horoj kvazaŭ per lupeo min, kaj poste ili eĉ farisee demandas, kiom da mono mi havas.

„Se vi ne trovis monon, mi ne havas monon“, mi diris.

„Estas en ordo. Tio estas ĉio. Rekonduku lin en la ĉelon.“

La altranga pastro per tio finis sian ceremonion.

04

En la malfrua posttagmezo oni kondukis min al la stacidomo. Du viroj, unu el ili la interpretisto, akompanis min. Evidente ili pensis, ke mi vojaĝis neniam en mia vivo per trajno, ĉar mi ne rajtis fari ion sola. Iu el ili aĉetis la biletojn, dum la alia restis tuj apud mi kaj atentis, ke ne tamen iu ŝtelisto ŝarĝu

sin per la vana laboro ankoraŭfoje traserĉi miajn poŝojn. Ĉar tie, kie la polico traserĉis poŝojn, eĉ la plej lerta poŝoŝtelisto ne plu trovos kupreron.

La viro, kiu aĉetis la biletojn, ne donis mian bileton al mi. Verŝajne li supozis, ke mi tuj vendus ĝin. Ili poste tre ĝentile akompanis min al la kajo^{MT} kaj kondukis min al mia kupeo. Mi supozis, ke ili tie adiaŭos min. Sed tion ili ne faris. Ili sidiĝis apud mi en la kupeo, kaj por protekti min kontraŭ falo el la trajno, ili sidigis min meze de si. Ĉu belgaj policaj oficistoj ĉiam estas tiel ĝentilaj al homoj, mi ne scias. Mi mem ne povis plendi pri ili. Ili tiam donis cigaredojn al mi. Ni fumis kaj la trajno ekveturis envaporo. Post nelonga kunveturo ni forlasis la trajnon kaj venis al urbeto. Denove oni kondukis min al policejo. Mi devis sidiĝi sur benko en tiu ĉambro, kie restadis ĉiuj ĉi policaj oficistoj, kiuj tenis sin deĵorpretaj. La du viroj, kun kiuj mi venis, rakontis pri mi grandan historion. La ceteraj bastonuloj^G, aŭ pli bone dirite, la aliaj policaj oficistoj, algapis min el la tuta vico, kelkaj kun tia intereso, kvazaŭ ili vidis tian viron neniam, kaj aliaj, kvazaŭ mi ie estus entrepreninta duoblan rabosuicidon.

Ĝuste tiuj, kiuj tiel fatale fikse rigardis min, kiuj konsideris min kapabla je la plej hororaj krimoj, kies farintojn oni ankoraŭ ne kaptis, kaj kiuj opiniis min kapabla estontece eĉ krimi multe pli grave ol mi jam krimis laŭ ilia netrompebla opinio, subite enfluigis al mi la penson, ke mi atendas ĉi tie la ekzekutiston, kiu videble ne estas hejme kaj kiun oni tial unue devas serĉi.

Neniu kaŭzo por ridi, ne, sinjoro. Estis tre serioza afero. Oni devas nur iom primediti tion. Mi ne havis maristodokumenton, mi ne havis pasporton, mi ne havis identigilon, mi ne havis iun alian paperon, kaj ankaŭ mian foton la altranga pastro ne trovis en sia dika libro. Se tie almenaŭ mia foto enestus, tiukaze li ja tuj scius, kiu mi

estas. Ke iu postrestis pobe^{MT} de la *Tuscaloosa*, tion povus rakonti iu ajn, kiu vagabondas tie. Loĝejon mi havis nenie en la mondo. Aŭ ladokesto aŭ marista domo. Ankaŭ membro de iu komerca ĉambro mi ne estis. Mi estis ja neniulo. Nu, nun mi demandas vin, kial la povraj belgoj almoze nutru neniulon, dum ili jam nutras tiom da neniulaj infanoj, kiuj ja almenaŭ parte apartenas al tie. Sed mi apartenis eĉ ne parte tien. Mi estis nur plia kaŭzo por denove devi prunti monon de Usono. Pendigi min, estis la plej rapida kaj simpla metodo por liberigi sin de mi. Mi eĉ ne povis kondamni ilin pro tio. Neniu homo zorgis pri mi, neniu homo demandus pri mi, eĉ mian nomon ili ne devus skribi en siajn dikajn librojn. Kaj tute certe mi estis pendumota. Ili atendas nur la ekzekutiston, kiu regas la metion, aliokaze tio estus ja neleĝa ago kaj murdo.

Kiom mi pravis! Jen la pruvo. Iu el la bastonuloj^G proksimiĝis kaj donis al mi du dikajn cigaredoskatolojn, la lastan doniĝon al la kompatinda pekinto. Poste li donis ankaŭ alumetojn, sidiĝis flanke de mi kaj per stumbla lingvo alparolis min, ridis kaj afablis, frapis mian ŝultron kaj diris: „Ne estas tiel terure, amiko, ne faru tragedion el tio. Fumu, por ke la longa tempo ne enuigu vin. Ni devas atendi ĝis kiam noktiĝos, aliokaze ni ne povus bone fari tion.“

Ne fari el tio tragedion, kiam la pendumilo atendas min! Ne tiel terure! Mi volus scii, ĉu oni jam provis tion kun li, ke li tiel decide povas diri: ne tiel terure, kaj atendi ĝis kiam malhelas. Klare, dum la taga helo mankas al ili iom la kuraĝo, ni ja eble povus renkonti iun, kiu konas min, kaj tiam la plezuro estus fuŝita. Sed ne havas sencon jam nun lasi pendi la kapon, sufiĉe baldaŭ ĝi pendos per si mem en la maŝo^G. Kaj antaŭ ĉio mi fumas nun kiel fabrika kamentubo, por ke ili finfine ne ŝparu eĉ la cigaredojn.

La cigaredoj gustas je nenio. Ili estas nur pajlo. Fulmotondro! Mi ne volas pendu. Se mi nur scius, kiel tiri min el ĉi tio. Sed ili sen interrompo ĉirkaŭas min. Kaj ĉiu novulo, post la deĵortransdono envenanta, alĝapas min kaj volas scii de la aliaj, kiu mi estas, kial mi estas ĉi tie, kaj kiam oni pendumos min. Kaj poste ĉiu rikanas per la tuta vizaĝo. Naŭza popolo. Mi volus scii, kial ni helpis al ili.

Pli poste mi ricevis mian lastan manĝon. Sed tiaj avaruloj krom ili en la tuta mondo ne ekzistas! Tion ili do nomas ekzekuta manĝo: terpoma salato kun peceto da hepata kolbaso kaj kelkaj pantranĉaĵoj kun margarino. Mi povus verŝi larmojn pri tio. Ne, la belgoj ne estas bonuloj, kaj nur je haro mi evitis vundiĝon, kiam ni devis tiri ilin el la kaĉo kaj perdis nian monon. Tiu, kiu donis al mi la cigaredojn kaj provis persvadi min, ke ne estas tiel terure esti pendumita, nun diris: „Nu, vi estas bona usonano, vi ne trinkas vinon, ĉu?“ Kaj ĉe tio li alridetis min. Je la diablo, se li ne estus tia hipokritulo kun sia „ne tiel terure“, oni povus preskaŭ supozi, ke ekzistas ankaŭ simpatiaj kaj afablaj belgoj.

„Bona usonano, ĉu? Merdon sur Usonon! Mi trinkas vinon, kaj multe.“

„Tion mi ja tuj supozis“, ridetante diris la bastonulo^G. „Vi estas sincera. Tio estas nur oldulina idiotaĵo, via tielnomata prohibicio. Vi lasas vin komandi de onjoj kaj preĝulinoj. Min tio ja ne koncernas. Sed ĉi tie ĉe ni ankoraŭ la viroj portas la pantalonon.“

Dio, jen finfine iu, kiu vidas la dornon en la karno. Tiu viro ne povas perdiĝi, tra malklara akvo li povas rigardi ĝis la fundo. Domaĝe por la viro, ke li estas bastonulo. Sed, se li ne estus bastonulo, mi verŝajne neniam estus rigardinta tiun gigantan glason da bona vino, kiun li nun metis antaŭ min. La prohibicio estas grava hontindaĵo kaj peko, kiu estu

plendita al Dio. Mi certas, ke ni iam kaj ie krimis teruraĵon, ĉar ili forprenis de ni tiun delectindan donacon de Dio.

Ĉirkaŭ la deka vespere la donacinto de la vino diris al mi: „Do, nun estas nia tempo, maristo, venu kun mi.“

Kiun sencon havus krei: ‚Mi ne volas esti pendumita!‘, se dek kvar viroj ĉirkaŭas min, kaj ĉiuj dek kvar reprezentas la leĝon. Jen la sorto. Nur du horojn la *Tuscaloosa* devis atendi min. Sed du horojn mi ne valoras, kaj ĉi tie mi valoras eĉ multe malpli.

Sed pensi pri tiu senvaloreco tamen indignigis min, kaj mi diris: „Mi ne kuniros, mi estas usonano, mi plendos pri tio.“

„Ha!“ iu el ili moke alkriis min. „Vi ne estas usonano. Do pruvu tion. Ĉu vi havas maristodokumenton? Ĉu vi havas pasporton? Nenion vi havas. Kaj kiu ne havas pasporton, estas neniŭ. Ni kun vi povas fari, kio plaĉas al ni. Kaj tion ni nun faros, sen demandi vin. For la bubon!“

Ne necesis, ke mi provoku eĉ baton sur la kranion, ĉar fine ja nur mi estus la stultulo. Tial mi devis ektroti.

Je mia maldekstra flanko iris la gajulo, kiu fuŝe parolis la anglan, kaj je mia dekstra flanko iris alia. Ni forlasis la urbeton kaj baldaŭ ni troviĝis sur vastaj kampoj. Regis timiga tenebro. La vojo, kiun ni iris, estis nur malglata, radspurumita kampvojo, sur kiu oni nur streĉe povis paŝi. Volonte mi sciis, kiom longe ni tiel migros, ĝis ni atingos la tristan celon.

Nun ni forlasis eĉ tiun aĉan vojon kaj devojiĝis sur herbejan padon. Dum sufiĉe longa tempo ni iris tra herbejoj.

Nun venis mia momento por elhaŭtiĝi¹. Sed tiuj uloj videble estis telepatiuloj. Ĝuste, kiam mi volis delikate svingi brakon

al la mentono de iu el miaj apuduloj, la viro kaptis mian brakon kaj diris: „Nun ni atingis la celon. Nun ni devos adiaŭi unu la alian.“

Kia hororsento, kiam oni tiel klare kaj reale vidas alrampi la lastan minuton. Eĉ ne alrampi. Ĝi sobre staris antaŭ mi. Tre sekis en mia gorĝo. Volonte mi estus trinkinta gluton da akvo. Sed nun ja eĉ pensi pri akvo ne plu eblas. Tiujn kelkajn minutojn mi ja eltenos sen akvo, tion ili certe dirus al mi. Pri la donacinto de la vino antaŭe mi ne supozis, ke li estas tia hipokritulo. Ekzekutiston mi imagis alia. Kia senhonora kaj fia metio, kvazaŭ ne ekzistus aliaj profesioj. Fi, ĝuste ekzekutisto, bestaĉo, kaj tio eĉ profesie.

Neniam antaŭe en la vivo mi tiel forte sentis, kiel grandioze bela estas la vivo. Grandioza kaj senmezure bela la vivo estas eĉ tiam, kiam oni atingas laca kaj malsata la havenon kaj konstatas, ke la ŝipo estas for, kaj ke oni postrestis sen maristodokumento. Vivi ĉiam estas bele, kiom ajn trista ĝi ŝajnas. Kaj tiel simple esti forviŝita en tia nigra nokto sur vasta kampo, kvazaŭ oni estus ne pli ol vermo! Tion mi ne atendis de la belgoj. Sed kulpas pri tio la prohibicio, kiu tiom malfortigas la homojn kontraŭ tentoj. Se mi havus ĉi tie inter miaj manoj, ĝuste nun, tiun Mr. Volstead!² La edzino de tiu viro tre verŝajne pli ol nur malicis, ke li povis elpensi kaj elfetori ion tian! Kaj tamen mi ĝojas, ke la milionoj da sakroj, kiuj ŝargas la vivon de tiu viro, ne tondras sur min.

„*Ouĥ*³, Mister, ni devas adiaŭi. Eble vi estas tre simpatia homo. Sed momente ni tute ne bezonas vin.“

Sed tial ili ja ne devas tuj pendumi min.

Li levis brakon. Evidente por ĵeti la ŝnuron^{MT} ĉirkaŭ mian kolon kaj por strangoli min. Ili ne faris al si la penon konstrui eŝafodon. Tio kostus tro.

„Jen“, li nun diris kaj montris per etendita brako, „tie transe, ĝuste kien mi montras, estas *Netherlands*⁴. Vi certe jam aŭdis pri ĝi, ĉu?“

„Jes.“

„Nun iru rekte en tiu direkto, kiun mi signas per la brako. Mi ne supozas, ke vi nun tie trafos kontroloficiston. Ni informiĝis. Sed, se vi vidos iun, penu preteriri lian vojon. Post horo de irado, ĉiam en tiu direkto, vi venos al la fervojlinio. Sekvu tiun linion ankoraŭ dum iom da tempo en la sama direkto, kaj tiam vi atingos la stacion. Restu proksima al ĝi, sed ne montru vin. Ĉirkaŭ la kvara matene venos multaj laboristoj, kaj tiam iru al la giĉeto kaj diru nur: *„Rotterdam, derde klasse*⁵, sed ne diru eĉ unu vorton pli. Jen kvin guldenojn por vi.“

Li donis al mi kvin monbiletojn.

„Kaj jen ankoraŭ iom da manĝo por la nokto. Ne aĉetu ion en la stacio. Baldaŭ vi estos en Roterdamo. Tiom longe vi certe eltenos.“

Poste li donis al mi pakaĵeton, en kiu laŭ la ekstera ŝajno enestis buterpanaĵoj. Poste mi ricevis ankoraŭ pakaĵon da cigaredoj kaj alumetskatoleton.

Kion diri pri tiuj homoj? Ili estas senditaj por pendumi min kaj donas al mi eĉ monon kaj buterpanaĵojn, por ke mi povu forkuri. Ili havas tro bonan koron por tiel fridsange mortigi min. Kiel ne ami la homojn, se oni trovas tiajn bonulojn eĉ inter policistoj, kies koroj pro la ĉiama homĉasado kutime tute ŝtoniĝis? Mi skuis tiel forte la manojn al ambaŭ, ke ili ektimis, mi volus forporti ilin.

„Ne tiel spektaklu, iu transe eble eĉ aŭdos vin, kaj tiam ĉio estos en la kaĉo. Kaj tio ne estus bona, tiukaze ni povus

komenci denove.“ La viro pravis. „Kaj nun bone aŭskultu, kion mi diras al vi.“ Li parolis ne laŭte, sed penis ekzakte ĉion klarigi al mi per tio, ke li ripetis plurfoje la eldirojn.

„Nur ne venu denove al Belgio, pri tio mi avertas vin. Se ni trovos vin ankoraŭfoje interne de niaj limoj, vi povas fidi pri tio, ke ni metos vin por la tuta plia vivo en prizanon. Por ĉiam prizono. Kara amiko, tio signifas multon. Do, mi eksplicite avertas vin. Ni ja ne scias, kien sendi vin. Vi ne havas maristodokumenton.“

„Sed eble mi al la konsulo^{MT}...“

„Silentu, mi petas, pri via konsulo. Ĉu vi havas maristodokumenton? Ne. Nu do. Tial via konsulo brue elĵetos vin, kaj tiam vi sidos sur nia nuko. Vi nun scias, pri kio temas. Por ĉiam en prizono.“

„Tute certe, sinjoroj miaj, mi promesas tion. Mi ne denove enpaŝos vian landon.“ Ja kial? Ligis min nenio al Belgio. Por diri la veron, mi ĝojis eliri. Nederlando estas multe pli bona. La nederlandanojn oni komprenas almenaŭ parte, dum ĉi tie oni ne komprenas eĉ vorton pri tio, kion la homoj diras, kaj kion ili celas.

„En ordo do. Nun vi estas avertita. Do, hop! Kaj estu memgarda. Se vi aŭdos paŝojn, kuŝiĝu surtere ĝis la paŝoj pasos. Ne lasu vin kapti, aliokaze kaptos ni vin, kaj tiam via vivo aĉos. Feliĉan vojaĝon.“

Ili formarŝis kaj lasis min sola.

Tiam mi ekmigris, feliĉa kiel tajloro. Ĉiam en tiu direkto, kiun ili montris al mi.

05

Roterdamo estas ĉarma urbo, se oni havas monon. Mi eĉ monujon ne havis, en kiun mi povus meti ĝin, se mi havus monon.

Tie en la haveno ne estis eĉ unu ŝipo, kiu bezonus ferdeklaboriston aŭ Unuan Inĝenieron. En tiu tempo estis tute egale al mi. Se oni postulus sur iu ŝipo Unuan Inĝenieron, mi estus akceptinta la postenon. Tuj. Eĉ sen palpebrumi. La spektaklo ekus ja nur, se la ŝipo veturus surmare. Kaj tiam ili ne tiel simple povus ĵeti min en la maron. Ĉiam io estas farbenda, jam troviĝus la ĝusta laboro. Mi finfine ne estas homo tia, kia insistus ĝis murdo kaj ĝis morto la salajron de la Unua Inĝeniero. Mi ja povas rabati iomete. Je Dio, en kiu butiko oni ne foje marĉandas la prezon suben, eĉ se la pentrita afiŝo „Fiksaj prezoj“ pendas kiom ajn granda?

Spektaklo tute certe estus okazinta; ĉar tiutempe mi povis distingi nek krankon^{MT} disde valvo^{MT} nek bielon^G de ŝafto^{MT}. Tio evidentiĝus ĉe la unua signalo, kiam la ŝipestro sonorus suben 'helike lante' kaj la ladokesto eksagus antaŭen, kvazaŭ devigita gajni je morto kaj vivo la Bluan Rubandon^{MT}. Amuzaĵo estus tamen. Sed ne dependis de mi, ke mi ne povis elprovi la ŝercon, ĉar neniu serĉis Unuan Inĝenieron. Estis serĉata neniu, sur neniu ŝipo. Mi estus akceptinta ĉion inter kapitano kaj kuireja knabo. Sed eĉ kapitanon ili ne bezonis.

Vagadis tie tiom da maristoj, kiuj ĉiuj atendis ŝipon. Spite tion ankoraŭ eĉ kapti ŝipon, kiu transveturos al la Ŝtatoj, tio estas pli ol nur senespera. Ĉiuj volas iri sur bankuvon, kiu

transveturos, ĉar ili ĉiuj volas ĵeti tie la ankron kaj poste elsalti pobe¹. Ĉar ĉiu el ili supozas, ke trans la oceano oni nutras la homojn per sekvinberoj, ke ili devos nur malfermi la bekon. Sed merdo. Kaj poste sidas milopoj da ili en la havenoj kaj atendas ŝipon, kiu portos ilin hejmen, ĉar tamen ĉio montriĝis tute alia ol ili imagis. La ora epoko pasis, aliokaze neniu estus trovinta min sur la *Tuscaloosa*, kie mi estis ferdeklaboristo.

Sed la du afablaj belgaj bastonuloj donis al mi konsilon: Mia konsulo. Mia! Ambaŭ bastonuloj ŝajne pli bone konis mian konsulon ol mi. Strange. Estas ja mia devo pli bone koni lin, ĉar li estas mia. Pro mi li estas en la mondo. Pro mi li ricevas sian salajron.

La konsulo anoncas dekojn da ŝipoj por la landlima imposto, do li certe ankaŭ scias ion pri bezonataj ferdeklaboristoj, des pli, se mi ne havas monon.

„Kie vi havas vian maristodokumenton?“

„Mi perdis ĝin.“

„Ĉu vi havas pasporton?“

„Ne.“

„Ateston de ŝtataneco?“

„Neniam havis.“

„Ja kial do vi venis ĉi tien?“

„Mi pensis, ke vi estas mia konsulo, kaj ke vi helpos al mi.“

Li rikanis. Estas strange, ke la homoj ĉiam rikanas, se ili volas doni baton al iu.

Kaj kun tiu rikano sur la lipoj li diris: „Via konsulo, ĉu? Tion vi devas pruvi al mi, kara viro, ke mi estas konsulo via.“

„Sed mi estas ja usonano kaj vi estas usona konsulo.“

Tio certe estas vera.

Sed ĝi ŝajne tamen ne estis vera, ĉar li diris: „Usona konsulo, eĉ se ĉi-momente ankoraŭ ne la Unua, mi efektive estas. Sed ĉu vi estas usonano, tion vi devos ankoraŭ pruvi al mi. Kie vi do havas viajn paperojn?“

„Mi ja jam diris al vi, ke mi perdis ilin.“

„Vi perdis ilin. Kiel oni povas perdi siajn paperojn? Tiujn oni ja ĉiam portas ĉe si, tiom pli, se oni troviĝas en fremda lando. Vi ja eĉ ne povas pruvi, ke vi efektive estis sur la *Tuscaloosa*. Ĉu vi povas pruvi tion?“

„Ne.“

„Do, kial vi venis ĉi tien? Eĉ se vi veturis sur la *Tuscaloosa*, eĉ se pruveblus, ke vi vere veturis sur la ŝipo, tio estus eĉ ne la plej malgranda pruvo, ke vi estas civitano. Sur usona ŝipo ankaŭ hotentotoj^G povas labori. Do, kial vi venis ĉi tien? Cetere, kiel vi venis sen paperoj de Antverpeno ĉi tien, al Roterdamo? Tio estas neordinara.“

„La polico min ja - “

„Mi tre petas vin, ne molestu min ankoraŭfoje per tia rakonto. Kie oni iam aŭdis tion, ke ŝtataj oficistoj sendis iun per tia neleĝa maniero trans limon en fremdan landon? Sen paperoj? Tiel vi ne povas trompi min, kara viro.“

Kaj ĉion ĉi li diris rikanante kaj kun eterna rideto, ĉar usona oficisto ĉiam devas rideti, eĉ se li anoncas mortkondamnon.

Tio estas lia respublika devo. Sed kio plej multe incitis min, estis, ke li ludis dum sia parolado ĉiam per krajono. Jen li zigzagadis per ĝi sur la tabloplato, jen li gratis per ĝi en sia hararo, jen li tamburis per ĝi „*My old Kentucky home*²“ kaj jen li klakis per sia krajono tiel sur la tablo, kvazaŭ li volus firmajli per ĉiu klako vorton. 1

Plej volonte mi estus ĵetinta la inkujon sur lian vizaĝon. Sed mi devis pacienci, kaj tial mi diris: „Eble vi povas havigi al mi alian ŝipon, por ke mi venu hejmen. Ja povas esti, ke iu ŝipestro bezonas ankoraŭ viron aŭ, ke iu malsaniĝis.“

„Ŝipon, ĉu? Sen paperoj ŝipon, ĉu? Ne de mi, tiukaze tute ne penu reveni al mi.“

„Sed kie mi ricevu paperojn, se vi ne donas paperojn al mi?“ mi demandis.

„Ĉu tio eble estas afero mia, kie vi ricevu paperojn? Ja mi ne forprenis ilin. Ĉu ne? Jen ĉiu vagabondo, kiu ne pli bone atentis pri siaj paperoj, povus veni kaj postuli paperojn.“

„Jes, sinjoro“, mi spite diris pri tio, „mi supozas, ke ankaŭ jam aliaj homoj, kiuj ne estas laboristoj, perdis siajn paperojn.“

„Vi pravas, sed tiuj homoj havas monon.“

„Ha, tiel!“ mi kriis laŭte. „Nun mi komprenas.“

„Nenion vi komprenas“, li rikanis, „mi volas diri, ke temas tiukaze pri homoj, kiuj posedas kromajn legitimaĵojn, homoj, pri kiuj eblas neniu dubo, homoj, kiuj havas hejmon, kiuj havas adreson.“

„Do estas mia kulpo, ke mi havas nek vilaon nek hejmon nek alian adreson ol mian laborlokon?“